GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

SKRIFTER

UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

FEMTE HÄFTET.

Skuld och Försoning.

En berättelse ur folklifwet

af

Aina.

Det war mången som tykte att Anders Karlssons stuga war den trefligaste i hela trakten. Den låg högt uppe på en backe med björkskogen bakom och stora landswägen rakt nedanför. Farstukammaren hade ett fönster åt skogen, men stugan som war ljus och rymlig twå utåt wägen. Sedan faderns död, då Anders nyss fylt sitt tjugonde år, hade han warit torpare under Nordanwiks hemman, han war en hederlig och rask gosse samt duglig arbetare. Sin mor hade han hos sig, men gumman, som länge warit rask, hade nu sjuknat in och legat flere weckor till sängs. Hwarken god wård eller medicin hjälpte henne och slutligen bad hon Anders kalla församlingens prost, emedan hon kände att döden nalkades.

Prosten Ek hade redan i mer än trettio år warit själaherde i X socken och för sin hjälpsamhet och sina goda råd både i andligt och lekamligt hänseende, älskad af alla. Han följde äfwen nu med stor beredwillighet Anders till den sjuka modern, som af hans tröstande ord kände sig mycket styrkt. Då prosten gått satte hon sig upp i bädden tog sonens hand och sade: „Du har alltid warit en god son för mig Anders och gärna gjort det som rätt warit, håll dig också härefter till Guds ord och glöm aldrig att „Herren är wår rättfärdighet." På den tron har jag lefwat mitt långa lif och därpå dör jag, amen."

Dessa woro hennes sista ord innan hon stilla insomnade i dödens långa sömn.

Moderns bortgång war för Anders ett swårt slag, nu stod han alldeles ensam i wärlden, men han hade icke blifwit lärd att sitta och förja med händerna i kors, därför började han arbeta flitigare än förr. En gammal gumma från granntorpet såg om kreaturen, eljes war han ensam i stugan och mången kwäll, när han kom hem från dagswärket i gården och intet ljus lyste i fönstret, tänkte han alltid på modern och suckade tungt.

Emellertid gick tiden sin jämna gång, det war på wårwintern modern dog och nu war sommaren kommen. Anders hade fullt upp med arbete på gården och blef där någon ledig dag öfwer, behöfde alltid en och annan hans hjälp. Hälst gick Anders ändå till Nordanwik ehuru husbonden wisst höll sig både dryg och hög. Wärdinnan åter war en rask godlynt kwinna och den enda dottern Klara traktens wackraste flicka. Hennes ljusa hår glänste som guld i solskenet och röd och hwit war hon som en äppelblomma. Anders tykte att hon just liknade en liten wacker ekorre, med sina kwicka rörelser och de klara ögonen och hur det nu war så höll han henne så hjärtligen kär. Mången gång när han wandrade hemåt med matpåsen öfwer axeln, tänkte han på huru roligt det skulle warit om Klara stått på trappan och wäntat därhemma; men då han war i gården såg han knapt på henne, han war så märkwärdigt blyg af sig.

Saken hade också sina sidor, ty Nordanwiks husbonden war såsom sagdt en styf karl, och rik dessutom; det war just inte troligt att han skulle gifta bort sitt enda barn med en fattig torpare. Klara själf tyktes också ha sina tankar för sig. Det fans en annan ung karl, som flickan så hjärtans gärna språkade med, då han war hemma. Backas Janne, så kallades han i dagligt tal, war sjöman och reste till sjös om somrarna, men under wintern bodde han på Nordanwik hos sin morbror, ty Klara och han woro kusiner och bekanta sedan barndomen.

Janne war också en karl, som man inte såg förbi, när han om söndagarne stod på kyrkbacken i fina swarta kläder och silkesduk om halsen, tykte flickorna att just ingen annan gosse kunde mäta sig med honom. Janne hade äfwen en talande tunga, som man säger och folket berättade att han kunde linda den rike morbrodern som war så högmodig mot alla människor kring fingret som en trådända. Wärdinnan ensam hade intet tycke för honom och Anders mente, att det fans för mycket swart i Jannes ögon, han satte aldrig någon lit till honom, så gamla bekanta de än woro.

Denna sommar likson många förut war Janne ut på sjöresa och Anders som wanligt dagligen på gården. Det war

näftan mer än han kunde stå ut med, att gå där ut och in och aldrig wäga säga ett ord till Klara om att hon war hans hjärtas käraste.

Om höften på skördetalkon kom han sig ändtligen för att berömma hennes flinka handalag och om kwällen tog hon upp honom i danfen. Den dagen war den gladaste han kunde minnas. Aldrig mer kom han till gården utan att göra sig något ärende in i stugan och engång hämtade han en liten härfwel som han roat sig med att slöjda åt Klara. Wärdinnan sade då: „Tack skall han ha Karlsson, det är inte alla som äro så snälla med träarbeten som han, det får jag lof att säga."

Klara bara skrattade, hon förstod nog hwad betydelse gåfwan hade och Anders började i sitt hjärta hysa ett swagt hopp om det som han så gärna wille tro uppå.

Hösten kom tidigt detta år och innan man kunde wänta war Backas Janne hemma igen. Klara blef så glad som aldrig förr och sjöng dagarna i ända, då förstod Anders med ens, huru det war fatt med henne och hoppet som under sommaren bygt sitt bo inom honom, flög bort likfom swalorna när kölden kommer.

Janne war ännu finare än förr och mycket stoltare på sig, man kunde riktigt se, att han tykte sig wara något förmer än andra.

Midtemellan Anders torp och gården låg en liten stuga bredwid wägen; där bodde på gamla dagar en gubbe, som fordom warit ägare af Nordanwik. Mycket usel och fattig såg han ut, fastän folket wille påstå att han war rikare än han syntes, klaga gjorde han i alla fall så, att en och hwar måste räcka honom en hjälpsam hand. Sin ende son hade han för flere år sedan näftan drifwit ur huset för att förtjäna sitt uppehälle till sjös.

På länge hade nu intet hörts från honom, då Anders sent om hösten erhöll ett bref af följande innehåll:

Kära Anders! Du blir wifst bra förundrad att få bref från mig, men det war så, att jag i somras råkade Backas Janne medan wi lastade i London och han sade att gubben därhemma

näftan ligger folk till laft. Wifst är det få, att han inte warit någon bra far, men det tog mig ändå för nära, att han fkall lida nöd, därför fkickar jag nu dessa inneliggande penningar och beder dig, som är en förftändig karl, fe till att gubben får något ogligt för dem. Jag hade wisferligen några flantar på mig, när jag räkade Janne, men han är juft ingenting att lita på, fkall jag fäga. Kamraterna hans mena, att han fpelar och fuper med, juft en ftrunt gosse. Hälfa alla bekanta ifrån en barndomswän fom tecknar fig

Kalle Raft.

Det war en fönbag då Anders erhöll detta bref i kyrkan. På eftermiddagen gick han genaft till gamle Raft och gaf honom penningarna, öfwer hwilka gubben blef mycket nöjd. Han lofwade också, att Anders weckan därpå fkulle få köpa upp åt honom en tunna råg famt andra matwaror, fom war ett bewis på ftort förtroende. Detta fade äfwen wärdinnan på Nordanwik, när Anders fenare gick till gården och fatt och fpråkade en ftund.

Husbonden rökte en ftor fjöfkumspipa med filfwerbefkag och fåg mäkta ftyf ut, Klara fatt och läfte wid fpifeln. Då Anders fteg upp för att gå hem igen, kom kyrkwärden från närmafte byn på befök och blef inbjuden i ftugkammaren, Klara gick äfwen ur ftugan få att wärdinnan och Anders nu woro allena därinne. Den förra fåg in i elden och rörde om glöden med en pärta, fedan wände hon fig om och fade kort: Här fkall bli bröllop till jul."

„Bröllop!" frågade Anders häpen.

„Jaha juft bröllop, far gifter bort Klara med Backas Janne, men inte är det med mitt tycke, för jag har aldrig haft godt öga till den karlen, få grann han också är."

Anders wifte icke hwad han fwarade och huru han kom därifrån, det war fom om någon flagit honom hårdt mot anfigtet. Så började han gå framåt wägen och fom han gick mötte han Janne, fom fjungande kom honom till mötes. Anders kunde inte ens fäga godafton, få ftela woro hans läppar. Hem förmådde han icke gå genaft och därför tog han af inåt fkogen.

Huru länge han wandrade där fram och tillbaka kunde han icke beräkna, men när han åter kom ut på landswägen sken månen klart och då såg han att han åter war på samma plats där han mött Backas Janne, ett stenkast från Raskens stuga. Han kände på sig att det war sent lidet på natten och beslöt sig ändtligen för att gå rakt till hemmet.

Wid Raskens stuga stodo två gamla rönnar, just då Anders skulle gå förbi dem, föll skuggan af en karl öfwer landswägen och i detsamma såg han för andra gången Janne, komma emot sig i månskenet.

„Åhå" ropade han och slog till ett flatskratt, „hwarifrån kommer du?"

Jag swarade Anders och tog sig för pannan „jag har warit på gården."

„Det war inte så nyfs det" skrattade Janne „min klocka är snart tolf, gå hem och lägg dig, du har fått mera starkt i dig än du är wan wid."

Anders sinne började koka öfwer af wrede, wid den andres hån, men han lyckades betwinga sig och fortsatte utan widare sin wandring. När han kom hem, hade dörrlåset — såsom någongång hände —, gått litet i olag; han wille bryta upp det med sin knif, men knifwen war borta. Den hade nog fallit i skogen tänkte Anders med grämelse, ty knifwen war ny och wacker. Slutligen fick han ändå upp dörren och kastade sig genast fullklädd på sängen, där han slutligen somnade trött af sorg och ängslan.

Då han waknade om måndagsmorgonen, hade snö fallit, så att det nu war ett litet slädföre och Anders, som wiste att husbonden wille hafwa wed hemkörd från skogen, skyndade att åter begifwa sig till gården. När han gick förbi Raskens stuga, syntes ingen eld i spiseln, Anders såg det och tänkte att gubben denna morgon försofwit sig.

På Nordanwik woro alla redan i rörelse, ty husbonden skulle till staden med Janne. Wärdinnan kokade potatis till frukosten, i boddörren stod Klara och såg efter smörbyttorna, som

fadern skulle hafwa till staden och Janne lyste henne med en lykta, ty morgonen war mörk.

Anders, som sysslade med sin wedsläde i skjulet tätt inwid, kunde tydligt höra hwart ord de talade.

„Mor är inte på wår sida" sade Janne. „Nej" swarade Klara „men far är det i stället och om också både mor och far nekat sitt ja, skulle jag tagit dig i alla fall. Gårdsbrunn skulle inte warit djup nog för mig, om jag inte hade fått dig, för jag har hållit dig kär ända sedan barndomen."

„Står det så till" tänkte Anders och nu wiste han att det aldrig lönat sig för honom att hoppas en endaste dag.

Nu skyndade både Klara och Janne bort och Anders begaf sig åt skogen. Många gånger körde han denna dag, mellan gården och wedtrafwen på den öppna platsen mellan granarna, men på eftermiddagen lät han hästen stå en stund och satte sig ned att hwila på en kullfallen stubbe: Det war så tyst och stilla rundt omkring, man hörde intet annat ljud än snöflingornas sakta prassel, när de föllo på trägrenarna och där satt Anders med hufwudet lutadt mot högra handen och tänkte. Det såg nästan ut som om dagsarbetet tröttat honom, men den som i denna stund kunnat läsa i hans hjärta, skulle hafwa sett, att det war där det onda hade sin grund. Han strök sig flere gånger med flata handen öfwer ansigtet såsom han ofta brukade, suckade tungt och steg slutligen upp igen, för att med dubbel flit återtaga sitt arbete.

När han fört hem det sista wedlasset och satte in hästen i stallet, såg han att husbondens wackra stod redan tuggade hafre i sin spilta och som djurets herre aldrig war god att möta, då han kom hem från en stadsresa, begaf han sig — utan att gå in i stugan — genast hem. Knapt hade han hunnit ett litet stycke framåt förrän twänne personer kommo springande efter honom med ropet: „Stanna, stanna Anders Karlsson."

Anders wände sig förundrad om och såg att det war länsmannen åtföljd af den gamle brofogden Berg, som närmade sig med raska steg. Den förstnämde tog, så fort de hunno fast honom, Anders hårdt i armen och sade: „Gå inte ett steg längre

Karlsson, jag är en kronans man och har kommit för att taga fast er."

„Hwad har jag då gjort?" frågade Anders helt lugn, han wiste ju intet ondt med sig. Brofogden swarade: Tidigt i dag på morgonen kom gamle Sundelinskan in i Raskens stuga och där låg gubben med ett knifhugg genom hjärtat. Folket säger att du war synlig där i trakten sent i går kwäll, därför måste du nu följa med oss och wittna hwad du wet om denna sak.

Anders blef ganska blek och wände genast om med dem till Nordanwik. När de kommo dit war där stor oro och förskräckelse, wärdinnan grät, husbonden swor, Janne ensam satt lugn på bänken och rökte sin pipa.

„Din bof, din gemene mördare" skrek husbonden emot honom, hans hustru såg skarpt på mannen och länsmannen sade: „Stilla stilla, tils wi få höra hwad Karlsson har att säga."

„Jag förstår inte alls hwad som menas" sade Anders och såg sig omkring med stadiga blickar, „kanske herr befallningsman will wara så god och tala om huru allting förhåller sig?"

„Det skall jag göra" swarade denne och hans berättelse innehöll ungefär följande: Klockan nio på måndagsmorgonen hade en gumma, känd af alla under benämningen „skorp Edla" eller Sundelinskan wid inträdet i Raskens stuga, funnit gubben liggande öfwer en stol med hufwudet mot sängkanten. Wid nogare påseende märkte hon blodfläckar på golfwet och fann att gubben hade ett knifhugg i bröstet samt war alldeles liflös. Hon hade då genast skyndat till gården och omtalat den hemska händelsen, men som husbonden war borta begaf sig den rådiga wärdinnan till länsmansgården för att anmäla hwad som skett.

Lagens tjänare anlände naturligtwis så fort sig göra lät till stället och funno alt såsom gumman berättat. Gamle Rask hade troligen helt owäntadt blifwit öfwerfallen utan att kunna wärja sig, hans gamla skåp samt ett skrin woro uppbrutna och kläder och andra saker strödda rundtomkring. Naturligtwis skulle man genast söka upptäcka hwarje spår efter den eller de, som begått mordet och således togs den blodiga knif man hittade nära dörren i förwar. Andra spår kunde man ej så strax påfinna.

När husbonden och Janne hemkommo från staden, woro länsmannen och brofogden ännu kwar på Nordanwik och den hemska händelsen med Rasken omtalades genast för dem. Så fort de fingo se knifwen ropade husbonden: „Det är ju Anders bältekniv, som han köpte i höstas på marknaden". Janne instämde äfwen att så war. Nu frågade länsmannen om den unge torparen warit synlig den föregående dagen. Wärdinnan swarade då, att Anders wäl warit där en stund på eftermiddagen, men gått tidigt hem. Janne menade att han, som sent kommit från en dans i närmaste byn, mött Anders nära Rasks stuga klockan tolf på natten och att han på fråga hwarifrån han kom swarat besynnerligt och sett underlig ut.

Det började se misstänkligt ut, tykte en och hwar. Slutligen sade husbonden som tagit sig ett godt rus på hemwägen från staden: „Ja Anders wiste hwad han gjorde han. I går satt han här och talade om penningarna, som sonen skickat till gubben; han tänkte wäl att han kunde behöfwa dem för att måla upp stugan sin."

„Far far hur kan du tala så" ropade wärdinnan och blef hwit som snö i ansigtet.

„Jaså Karlsson kände till att gubben fått penningar? frågade länsmannen och Janne jakade, widare frågade han hwar Anders för tillfället uppehöll sig och då han fick höra det, lofwade han wänta tils dagswärket war slutadt för att genast få tala wid honom. Man pratade hit och dit under wäntan på skymningen och innan Anders kom, trodde de alla utom wärdinnan, att det war han, som tagit lifwet af Rasken för att komma åt penningarna. Naturligtwis tänkte hwar och en äfwen att Anders nog hade reda på — fastän han icke omtalade det — att gubben ägde mer än han wille låta synas, ty den unge torparen war nästan den enda, som någongång slapp in i Raskens stuga.

Ungefär sålunda berättade länsmannen och då han slutat tala, drog han fram knifwen och frågade om Anders wiste hwems den war. Långsamt och noga synade den unge mannen det hemska mordwapnet och strök med fingret öfwer de mörka fläckarne, som sades wara stelnad blod, sedan sade han: „Knifwen är min,

men huru sådana fläckar kommit dit och hwem som fört den dit, där den hittades, det kan jag inte säga. Jag märker nog, att ni alla tro ondt om mig, men Gud wet att jag är oskyldig till den olycka som skett.

„Du Janne war ju också ute i natt, jag tykte wi möttes två gånger, såg du ingen människa i närheten?"

Allas ögon wände sig nu till Janne, som stod i skuggan nära spiselmuren: „Jag såg ju dig", sade han och skrattade hest, „men inte möttes wi mer än en gång."

„Jag kom från gården" sade Anders. "Och jag från dansen hos Bredbergs, du gick och ragglade som en drucken och såg så underlig ut."

„Kan wärdinnan säga när Karlsson lämnade gården?" frågade befallningsmannen.

Den stackars kwinnan darrade i hela kroppen och såg på Anders.

„Säg ut kära mor", rådde denne, „om ni bara wet hwad tid det war."

„Jo jag råkade just höra att klockan slog sju."

„Hwar uppehöll sig Karlsson mellan sju och tolf?"

„I skogen herr befallningsman."

„Det war besynnerligt det, hwarför gick inte Karlsson hem och lade sig som en hygglig människa brukar?"

Janne swarade skrattande att Anders warit drucken så att han wisst gick utan att weta hwart det bar.

Anders stod midt på golfwet i klara eldskenet och alla, som woro inne, kunde se huru han med ens hwitnade ända till läpparna.

Han såg skarpt på Janne och strök sig sedan öfwer ansigtet som han brukade. Länsmannen frågade nu: „Har Karlsson ingenting att säga till sitt förswar? Folk har sett er stryka omkring Raskens stuga nattetid och er knif har hittats blodig bredwid den döde; bewisen äro således emot er."

„Jag är icke en mördare", swarade Anders med fast stämma, „om ni wilja lägga mig i bojor, så må det ske, men aldrig skall jag erkänna mig skyldig till denna blodskuld."

Utan minsta motsträfwighet lät Anders fängsla sig, han stod där nästan som i en dröm utan att röra ett finger och en halftimme därefter war han på wäg till fångförarens gård.

* * *

I den mörka stugan hos fångföraren där alla redan lågo försänkta i djup sömn, satt Anders ensam uppe på bänken, fastän man wisserligen hade gett honom några dynor att ligga på.

Mörkt war det som sagdt rundtomkring honom, men ännu mörkare war det i hans själ, där han nu satt oskyldigt anklagad för ett förskräckligt brott. Hans bröst arbetade och han wille nästan kwäfwas under den tunga börden af sorg och skam, som nu hwilade öfwer honom. Mest swed dock hans hjärta, när han tänkte på att också Klara misstänkte honom och att hon med fruktan dragit sig undan, då han sista gången gick öfwer den wälbekanta tröskeln i hennes föräldrars gård. Hela den långa höstnatten satt Anders där utan att kunna sofwa och i hans betrykta själ, dit Herren allena kunde blicka in, kämpades en strid skarpare än ute i krig.

När morgonen kom somnade han slutligen in en kort stund och öfwer hans bleka ansigte utbredde sig ett sken af frid, den frid som allena gifwes ofwanefter åt dem som härnere lida med orätt.

* * *

Tiden förflöt och rättegången med Anders gick sin gilla gång. Han nekade fortfarande till brottet, men alla bewis woro emot honom, han kunde icke frikännas. Då domen föll gälde den — 10 års tukthus.

Redan samma dag skulle han föras bort direkte från tingsgården, därför sände han ett enträget bud till Janne och bad att få tala med honom. Den öfwermodiga sjömannen swarade dock med trots, att han ingenting hade att säga åt en sådan som Anders. Djupt bedröfwad hörde den stackars fången detta swar och för första gången såg man tårar i hans ögon. Nu kom emellertid gamle prosten Ek — som flere gånger hälsat på Anders under den swåra tiden — för att säga honom farwäl

och gifwa ett sista förmaningsord med på den bedröfliga färden, åt sitt förwillade skriftebarn.

„Kära Anders", sade han, „dagligen har jag framburit dig i mina böner till wår Fader i himmelen och min tro är den, att du redan djupt ångrat din synd."

„Jag har begråtit alla mina skulder", swarade Anders stilla, „men detta rysliga brott har jag så sant Gud hjälpe mig aldrig begått."

Prosten såg allwarligt på honom: „Hwem har då tagit gamle Rasks lif?" frågade han.

Anders teg länge, sedan sade han: „Gud wet det herr prost och om han will att sanningen engång kommer i dagen, då skola alla människor se att jag talat sanning."

Prosten tog wänligt hans hand. „Jag kan ej efter detta tal annat tro, än att du är oskyldig kära Anders", swarade han, „och ifrån denna dag skall jag ej aflåta att bedja Gud upptäcka den skyldige och frisäga dig; må Herren till dess styrka och stödja dig i din tunga pröfning."

Med dessa ord lade prosten en bibel i Anders hand och aflägsnade sig med tårar i ögonen.

Kort därefter fattes fången i släden som skulle föra honom för många, långa år bort från den kära hemsocknen och hans lilla trefliga torp; ej war det underligt om hans hjärta nästan wille brista af sorg. Ute på tingsgården war mycket folk efter wanligheten samladt, ibland dem syntes äfwen alla Nordanwiksboar, som warit inkallade att wittna. Då Anders med fångföraren for förbi dem, steg wärdinnan hastigt fram och gaf honom handen till afsked, hon snyftade högt och grät. Klara stod bredwid Janne, som ifrigt pratade med henne; just då Anders kom midt framför dessa två, wände han sig om och sade: „Låt se Janne att du blir en bra man för henne, inte är du wärd en sådan hustru, det wet du nog själf, men det war wäl så utsedt. Låt henne bara inte gråta för din skull."

Janne såg åt sidan och swarade icke ett ord. „Farwäl Klara, Gud wälsigne dig!" Anders hade gärna welat räcka fram handen, men han tänkte, att hon kanske åter skulle wara rädd

för honom och därför såg han bara på henne med ögon, som Klara kände, att hon aldrig skulle glömma och sedan snärtade fångföraren till hästen, så att den i raskt traf förde dem ur den församlade mängdens åsyn.

* * *

När julen kom firades på Nordanvik Klaras bröllop, ett ståtligt kalas, som warade i fyra dagar; sedan flyttade föräldrarna in i en nybyggnad, som de uppfört åt sig och de unga satte bo i den gamla gården.

För människoögon såg det nu ut som om de nödwändigt måste blifwa lyckliga, ty alt hwad jorden kan erbjuda ägde de i rikaste mått; en präktig gård, fulla wisthus och wälstånd både inne och ute. Det fans mången, som afundades dem, men Klara, som hade ett godt hjärta, sökte på många sätt dela med af sitt goda åt dem, som hade mindre än hon.

När det älsta barnet en gosse kom till wärlden, tykte den unga hustrun själf, att hon war den lyckligaste människa på jorden, men när hon wille, att mannen skulle se på barnet, gick han nästan skrämd i andra rummet. Så war det sedan hwarje gång han kom in och såg gossen ligga så oskyldig i waggan. Detta blef Klaras första sorg, men ej den sista. Kort efter gossens födelse dog nämligen hennes fader och året därpå modern och slutligen kom den tyngsta sorgen, då hennes barn togs ifrån henne.

Prosten Ek — denne wän i nöden — kom då till Nordanwik, där han fann den stackars djupt förkrossade modern ensam hemma; mannen hade rest till staden såsom han numera gjorde jämt och ständigt.

Många tröstande ord talade den gamle läraren, men det war såsom hennes hjärta legat dött, hon förstod ej hwad han sade. Slutligen bad han att få se det döda barnet och Klara förde honom in i en aflägsen kammare, där gossen redan låg swept med en myrtenkrans i handen. Ett saligt leende hwilade öfwer det lilla ansigtet och prosten sade rörd: „Sörj ej att din

blomma blifwit så tidigt bruten, Herren Jesus själf har welat omplantera den i himmelrikets härliga trägård."

Nu war det med ens som om ett ljus uppgått i moderns mörka sorgsna själ, hon böjde sina knän wid kistan och tackade Gud för hwad han gett och för hwad han tagit och den gamle läraren bad med henne.

Från denna tid war Klara en förändrad människa, hon hade ej mera lust för dans och lek, men med stilla glädje syssslade hon i hemmet och war ständigt wänlig och blid mot alla människor.

Denna hennes förändring behagade dock icke hennes man, han började blifwa wresig till lynnet och många hårdt ord fick Klara höra. Allt som åren skredo fram blef denna hans sinnesstämning wärre och wärre; han grälade snart både ute och inne, så att tjänstefolket endast för Klaras skull kunde stå ut med att tjäna ett år på Nordanwik. Sitt jordbruk försummade Janne alldeles och de präktiga åkrarna började se wanwårdade ut; folket sade att husbonden höll sig nog mycket till flaskan och sant war det, att han oftast låg i stugkammaren på sängen, då han ej hade främmande eller åkte till staden.

Ingen led dock mera af alt detta än den stackars hustrun, som ännu därtill förde öfwer att hennes man förde ett gudlöst lif. Den enda glädje hon hade, war hennes barn, en klok snäll gosse, född året efter den älstes död. Flere andra små barn hade hon wisserligen haft, men de dogo alla wid späd ålder. Fadern kunde ej med dem och gamla Sundelinskan mente att det war hans onda ögon, som skrämde lifwet ur dem.

Klara brukade då alltid swara: „Kära mor, wår Herre will bara pröfwa oss, om wi med godt hjärta kunna ge Honom det bästa tillbaka, kärlek är det och ingenting annat."

Denna hennes glada wissa tro, war och förblef under de långa sorgefulla åren hennes enda tröst och styrka.

Åtta år hade förgått sedan Anders Karlsson blef dömd för mordet på gamle Rask, det war åter en tidig och kall höst.

Klara, nu en ganska blek och mager kwinna stod wid spiseln i den stora trefliga stugan på Nordanwik och rörde om el-

den så att den skulle lysa klarare. Inne i kammaren låg hennes man i en swår feber; han hade warit sjuk flere weckor redan och grät så förskräckligt att ingen annan än hans hustru wågat wara inne hos honom. Denna dag på morgonen hade han ändtligen blifwit redig och fram mot eftermiddagen med stor ångest ropat att Klara skulle skicka efter prosten Ek.

Den sjuke låg som i en dwala, men så fort man kunde höra hjällrornas klingande ute på wägen, satte han sig upp i sängen och såg wäntande mot dörren. Snart steg också prosten in i stugan, där han wänligt hälsade på Klara och sedan han wärmt sig några minuter framför brasan, gick han in i sjukrummet. Där satt Janne ännu upprätt och war alldeles blek med kallswett på pannan: „Herr prosten war god som kom" började han genast.

„Säg ej så min wän, jag är alltid redo att wärka i mitt kall hwad jag förmår och en prästs främsta plikt är ju att besöka sjuka och döende."

„Ja det blir också döden af för mig", swarade Janne, „men herr prosten kan aldrig tro hwad den är förskräcklig för en sådan som jag". Han stönade tungt och wred sina händer så att det knakade i dem.

„Syndare som behöfwa förlonas äro wi alla," sade prosten långsamt.

Janne såg mot dörren där hans hustru stod: „Kom in du Klara," sade han, „jag har en swår syndabekännelse att göra för prosten och dig med. Herre Gud jag har ingen ro haft hwarken dag eller natt på dessa åtta åren, altsedan jag tog lifwet af gamle Rasken med Anders Karlssons knif."

„Gud förbarme sig gjorde du detta?" skrek den stackars Klara och slog sig för bröstet. Prosten lade sin hand på den darrande sjuklingen och frågade sakta: „Har ni wärkligen begått denna gärning?"

„Ja herr prost", swarade Janne, „det har jag gjort." Det blef en underlig tystnad i kammaren. Klara satt med händerna för ansigtet och waggade sig fram och åter på stolen, prosten såg bekymrad och allwarsam ut; man hörde ingenting annat än klok-

kans jämna knäppningar, då började Janne åter att tala med tydlig röst. „Jag will nu göra min uppriktiga bekännelse innan jag dör" sade han „måtte bara inte det sista komma innan jag hinner. Jag är en grufligt stor missdådare och mördare och ännu mer, en lögnare, som låtit en annan lida det straff, som jag förtjänat. — För åtta år sedan på den tjuguandra söndagen efter hälga trefaldigheten fick jag i kyrkan weta att Anders Karlsson bekommit penningar från Raskens son, att lämnas åt den gamle fadern. På eftermiddagen gick jag ut i grannbyarna och råkade där två „arkanglar", som jag war mycket skyldig för kläder och annat. De satte hårdt åt mig, om jag inte genast skulle betala dem, men jag hade inte en slant och som jag war grufligt rädd att Klaras far skulle få höra något ondt om mig, så att han då inte skulle ge mig flickan till hustru som lofwadt war, gick jag hemåt och tänkte bara, hwarifrån jag kunde få penningar. Det war nu första gången jag mötte Anders, fast jag inte wille erkänna det, då det war tal därom, den aftonen som Anders blef fasttagen. Just som jag kom ett stycke förbi honom, hittade jag den nya, wackra knifwen och stoppade den i fickan, för att jag genast kände igen hwems den war. Medan jag gick där, kommo onda tankar mig i sinnet, jag kom ihåg Raskens penningar och att alla sade, att gubben nog war rikare än det såg ut. Jag gick inte hem utan fram till ett ställe där man alltid kunde få något starkt i sig; här satt jag till midnattstiden och så wände jag igen om till Raskens stuga. För andra gången såg jag nu Anders komma utåt wägen, först tänkte jag då att gömma mig bakom rönnarna, men när jag trodde han redan sett mig, så gick jag fram och låtsade prata skämt med honom, fast han just ingenting swarade. Då han gått förbi gick jag in i stugan och —" Jannes hela kropp skakades af en rysning.

„Jag tog penningarne från skåpet, de samma som sonen skickat, de lågo hopsatta i ett papper; sedan tog jag också mera ur skrinet under sängen, men knifwen tappade jag i mörkret på golfwet. Andra dagen råkade jag på stadsresan „arkanglarne" och betalade dem, men resten af penningarna gömde jag. När

skenet sedan föll på Anders, var jag glad att slippa undan för så godt pris och dagen därpå gick jag och satte penningarne i en kista hemma hos honom, där befallningsman också hittade dem, då det blef undersökning i torpet. Anders hade hvarken mor eller brud tänkte jag och när ångern kom öfver mig, drack jag tils jag somnade. Sådant har mitt lif warit dessa åtta åren, wärre än en fånges, som sitter i tunga kedjor. Hwar gång mina stackars oskyldiga barn kommo för ögonen på mig, grep det mig så swårt, jag kunde aldrig se på dem och mot dig Klara war jag hård och elak därför att ditt gudfruktiga wäsende högt ropade we öfwer min synd." —

Den sjuke föll tillbaka alldeles utmattad af sin långa berättelse och tystnaden rådde åter ostörd, men slutligen tog prosten till ordet och sade: „Det är en sorglig bekännelse ni haft att göra, men jag förstår af edert tal, att ni nu bittert ångrar såwäl själfwa den hemska gärningen som den förskräckliga falskheten att låta en oskyldig lida i ert ställe. Den som så ångrar will wäl också söka godtgöra hwad han förmår, således må nu twänne wittnen inkallas och ni kära husbonde inför dem ådagalägga att Anders är fri, från det som man beskylt honom för."

„Jag ärswillig därtill", swarade Janne och Klara ropade in gårdens dräng och en närwarande torpare inför hwilka den döende med redig och klar röst åter aflade sin bekännelse. Sedan han gjort detta, woro hans krafter mycket uttömda och prosten, som såg, att den sjukes själ nu war beredd för att mottaga nådens budskap, efter det den så länge irrat omkring i förtwiflans mörka natt, satte sig wid sängen och talade många till hjärtat gående ord. Wisserligen dröjde det ännu länge innan Janne fullt förmådde fatta att en så stor syndare som han, kunde benådas för Kristi skull, då han ångrade sin skuld och flydde till korsets fot; men slutligen fann dock prosten genom Herrans bistånd den rätta wägen till hans hjärta och innan nästa morgon gryddo hade Janne fått ingå i den ewiga hwilan genom Guds barmhertighet.

* *
*

Klaras första omsorg blef nu att med prostens tillhjälp söka få Anders frikänd, han som under åtta långa år, oskyldigt fått draga en fånges bedröfliga ok. Efter någon tids förlopp kröntes äfwen deras trogna bemödande med framgång och när wåren åter höll sitt intåg i bygderna återwände äfwen Anders till sin forna hemtrakt.

Där kunde ingen känna igen honom, så förändrad hade han blifwit under sin bortawara; hans mörka hår och skägg woro nu gråhade och hans rygg böjd, han såg ut som en gammal gubbe. Det war en märkwärdig stund, när Anders för första gången åter stod i den gamla stugan på Nordanwik. Klara låg på sina knän och sträkte tillika med gossen sina händer emot honom:

„Förlåt förlåt för Guds skull!" ropade hon bittert gråtande.

„Kära Klara" swarade Anders, som genast steg fram och tog hennes hand så att hon måste resa sig upp, „du har ju intet ondt gjordt och öfwer den döde will jag ingen dom hålla. Sätt dig här på stolen så skall jag tala om för dig, huru det warit med mig under dessa åtta år."

Klara lydde honom och satte sig ned, gossen stod bredwid henne och såg allwarsamt på Anders.

„Herren hade beredt mig denna pröfning", sade Anders andäktigt, „och jag kan också nu wälsigna Hans goda wilja, ty alt som händt mig har Han wändt till det bästa. Först kunde jag likwäl icke inse detta; wet du Klara jag hade swåra stunder när jag wiste att Janne war den skyldige och jag måste lida i hans ställe, men då jag hörde att du hade honom kär och ingen fans som mera brydde sig om mig, då min gamla mor war död, så teg jag med hwad jag tänkte om Janne, för din skull. Hwad gör wäl det, om wår wäg här på jorden är mörk och mödosam, blott den leder oss fram till ett härligt mål, så har det gått mig kära Klara, jag ser det nära framför mig och begär intet mer. Denna bok" — han wisade på prostens affkedsgåfwa — „har följt mig både dag och natt, den har warit mitt ankare och mina fötters lykta. Men du stackars Klara har ju fått erfara många sorger sedan wi skildes?"

„Ja", sade hon gråtande, „så har det warit, men nog har också jag förnummit att Herren haft sina affigter därmed; jag har sökt och funnit samma tröst som du."

„Då är ju alt godt" menade Anders och tog wänligt gossen på sitt knä; länge sutto de så och språkade tillsammans om nytt och gammalt och innan de åtskildes hade Klaras hjärta återfunnit något af den frid, som hon förlorat wid Jannes förskräckliga bekännelse på dödsbädden.

Det blef nu fråga om hwad Anders skulle taga sig före. Klara wille på det enträgnaste öfwertala honom att taga emot Nordanwik, såsom en erkänsla för alt det lidande han för hennes mans skull fått utstå; detta hade äfwen warit Jannes sista önskan och bön till den som han gjort så mycken orätt. Men Anders lät icke förmå sig därtill: „Denna wärldens ägodelar äro icke mera för mig", sade han, „jag har sökt och funnit det som bättre är."

Hans lilla trefliga stuga beboddes emellertid nu af andra och därför lofwade Anders att han för lifstiden skulle flytta in i den trefligaste kammaren på Nordanwik och arbeta där hwad han förmådde med sina under fängelsetiden utslitna krafter. Anders tänkte nämligen att en människas plikt består däruti att wärka så länge hennes dag warar och icke förslösa en enda timme i lätja och syfslolöshet. Sitt uppehälle skulle han hafwa från gården, så bestämde Klara och sålunda kom det sig att Anders Karlsson, en solklar majmorgon flyttade in i den ljusa farstukammaren på Nordanwik, där Klara nyss låtit tapetsera och sätta upp hwita gardiner för fönstret.

„Från mörkret kommer jag till ljus,
Från fattigdom till ett rikt hus,
Från oro till god hwila."

Detta war hans aftonpsalm den första kwällen i det nya hemmet.

* * *

Många år hafwa förgått sedan de händelser timat, som i det föregående berättats, men ännu kwarstår den gamla byggningen på Nordanwik ommålad och uppsnyggad med nytt tak och

hwita fönsterkarmar. Klaras och Jannes son har wuxit upp till en stätlig ung man med faderns resliga wäxt, men moderns goda ansigte. Han är nu husbonde på gården och Klara, fastän numera en gråhårig gumma sköter hushållet med owanlig raskhet; sonen menar, att hon ser yngre ut för hwarje år som går och modern blickar wänligt på honom då han så säger.

Men den som med goda och kloka råd alltid står stödjande wid den unge husbondens sida, det är en gammal man med långt hwitt skägg och klara kloka ögon. Ingen hör honom bruka en swordom eller yttra hårda owänliga ord till någon människa, twärtom lyser hans bleka fårade ansigte af en stilla frid, som hwar och en i hans närhet får godt utaf. Denne man är Anders Karlsson, „gårdens wälsignelse" som Klara kallar honom.

Ända sedan den tiden då han flyttade till Nordanwik går allting bättre än förr. Åkrarna stå dubbelt så höga, kreaturen ha trefnad och aldrig mer höres knot och kif i huset mellan husbondsfolket och tjänarne. Wäl förmår Anders mindre deltaga i arbetet med egna händer alt som åren gå, men hans öga wakar troget öfwer alt. Då den unga husbonden mottog stället hade han den bäst skötta gård i hela trakten.

Nu kan Anders Karlsson unna sig mera hwila och om sommarkwällarne ser man honom ofta sitta ute på trappan rökande sin pipa, medan Klara på bänken midtemot honom stickar strumpa. Ljuflig aftonfrid hwilar öfwer näjden och kreaturens klockor klinga så wackert när de i sakta mak komma hemåt.

Om winterkwällarne åter när modern surrar sin spinnrock wid spiselelden och sonen slöjdar något till hushållet, sätter fader Anders — såsom han nu kallas af alla — glasögonen på och läser högt för dem ur goda böcker och tidningar, ty han har lärt sig under sitt långa lif att kunskap är en gåfwa, för hwilken hwarje människa bör wara tacksam; en Guds gåfwa till människans lycka och förädling.

Så flyter tiden stilla fram i detta hem där frid och kristlig kärlek bygt sitt bo och ute på kyrkogården wäxer på Jannes undanskymda graf en ung björk och en rosenbuske som Klara och Anders planterat.

1001851095

Skrifter,

utgifna af sällskapet

Svenska Folkskolans Vänner.

Första häftet: **James A. Garfield,** president i Nord-Amerikas Förenta stater. Lefnadsteckning bearb. eft. W. M. Thayer m. fl. Bokhandelspris: 40 p:i.

Andra häftet: **Emigrationen.** Tvänne uppsatser i en af dagens brännande frågor. Bokhandelspris: 40 penni.

Tredje häftet: **En byhistorie.** Teckning ur folklifvet af Parus Ater. Inhemskt original. Bokhandelspris: 20 penni.

Fjärde häftet: **Ur Finlands historie:** En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Älgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Bokhandelspris: 40 penni.

Tillkännagifvande.

Manuskript till folkskrifter, behandlande ämnen ur fäderneslandets historie och geografi, naturalhistorien, skildringar af seder och bruk, lättfattliga framställningar af frågor rörande landets samhällsskick och statsrättsliga ställning m. m., uppköpas af sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner."

Direktionen.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.